

UOT: 111.852

<https://doi.org/10.59849/2409-4838.2024.4.79>

MİLAN KUNDERANIN "ÖLÜMSÜZLÜK" ROMANINDA ÖLÜMSÜZLÜK ANLAYIŞI

Şəms Əfqan qızı Umudova

Qərbi Kaspi Universiteti, Bakı, Azərbaycan

*shems.umudova96@mail.ru

Milan Kundera'nın "Ölümsüzlük" romanı, insanın sonsuzluğu arama arzusu və bu arayışın paradoksal sonuçlarını araşdıran bir əsərdir. Kundera, ölümsüzlüğün yalnızca maddi bir vəziyyət olmadığını, həmçinin ruhani, mədəni və fəlsəfi bir məsələ olduğunu qeyd edir. Karakterlər, maddi olmayan ölümsüzlüyü axtarmaq yerinə, ölümsüzlüyü anlamaq və yaşamlarında iz qoyma arzusunda hərəkət edirlər. Roman boyu, karakterlərin ölümsüzlük arayışları və bu arayışın nəticələri ətrafında müxtəlif düşüncələr təqdim olunur. Xüsusilə, karakterlərin keçmişlə olan münasibətləri, xatirələrin ölümsüzlüyü necə təsirlədiyini və həyatın keçici tərzini kimi mövzular Kundera'nın əsərində mühüm bir yer tutur. Kundera'nın "Ölümsüzlük"ü, müasir insanın varoluşçu narahatlıqlarını, sonsuzluq arayışlarını və həyatın mənasını sual edən dərin bir roman olaraq tanınır.

Açar sözlər: Ölümsüzlük, Varlıq, Sevgi, Roman, Əbədiyyət, Ölüm, Fərdiyyət, Müasirlik, Novatorluq, Dualizm

GİRİŞ

Sevgi hissi hammımıza saxta dərkətmə illuziyası aşılayır. Milan Kunderanın Fransada nəşr olunan ilk romanı olan "Ölümsüzlük" romanı oxucunu sevgi, həyatın mənası, ölüm və əlbəttə ki, ölümsüzlük haqqında füsunkar düşüncəyə aparır. 1990-cı ildə nəşr olunan bu kitab hələ də son dərəcə aktualdır. Ölümsüzlüyü ümumiləşdirmək demək olar ki, mümkün deyil. Çox şeyi sadələşdirsək, üst-üstə düşən dövrlərdə baş verən iki hekayə var: 20-ci əsrdə Fransada Agnes, Paul və Lauranın hekayəsi və 18-ci əsrin sonu arasında Almaniyada Höte və Bettina fon Arnimin hekayəsi. Milan Kundera çex əsilli fransız yazıçısıdır. 1975-ci ildə Fransaya mühacirət etdi və 1 iyul 1981-ci ildə Fransa vətəndaşlığını aldı. O, ilk kitablarını çex dilində yazıb, lakin indi fransız dilindən istifadə edir. 2001-ci ildə bütün əsərlərinə görə Fransa Akademiyasının Ədəbiyyat üzrə Böyük Mükafatını aldı. "Ölümsüzlük" 1990-cı ildə nəşr olunub. Bu, onun çex dilində yazdığı son kitabıdır. Milan Kundera – XX-XXI əsrlərin kəsişməsindəki ən maraqlı və çox oxunan nasirlərdən biridir. «Ölümsüzlük» onun ən çox düşünülmüş və eyni zamanda da intellektual nəsrin bestsellerinə çevrilmiş ən sirli romanıdır. O, oxucuları üslub rəngarəngliyi, hisslərin mürəkkəbliyi və qəhrəmanların düşüncələri ilə ovsunlayır. Dahi Höte Heminqueylə söhbət edir. Bettina fon Arnim dahi Höteyə olan qeyri-adi hissləriylə əbədilik axtarır, iyirmi il xoşbəxt ailə həyatı yaşayan Anyes ölümdən sonra tək qalması arzuladığını başa düşür, üzgüçülük paltarında olan yaşlı xanım isə gənc və gözəl qadın ədasıyla yüngülcə jest edir – bütün bunları zaman və məkan boşluğu arxasından müəllif diqqətlə izləyir. Sanki onun əlində sehrli şüşə var, dairə boyunca qaçaraq zərif hərəkətlərlə və kobud düşüncələrlə, işlə, qayğılarla, özgələşdirilmiş sevgi və hisslərin illüziyası ilə bu şüşənin arxasındakı insan qəlbinin bir və əsas hissəsini – ölümsüzlüyü işıqlandırır.

ƏSAS HİSSƏ

"Ölümsüzlük" romanının ölümsüzlük anlayışı haqqında bir məqalə yazarkən, material və metotlar hissələri əsasən aşağıdakıları əhatə etməlidir: Material

1. "Romanın Təhlili": "Ölümsüzlük" romanı özünəməxsus əsas materialı təşkil edir. Bu hissədə, romanın əsas təmaslarını, strukturu və əsas hadisələrini ətraflı şəkildə müzakirə etməli və təsvir etməlisiniz. Romanın əsas təfərrüatları və dialogları da bu təhlilin bir hissəsi olmalıdır.

2. "Məzmunun Quruluşu": Romanın daxilindəki personajlar, dialoqlar, simvollar və metaforalar kimi əsas məzmun elementlərinin təhlili, ölümsüzlük anlayışının dəqiqliyini və inkişafını açıqlamağa kö-

mək edəcəkdir. Bu, yazarın ölümsüzlüyü necə təsvir etdiyini və oxucunun buna münasibətini anlamaqda əhəmiyyətli olacaq.

Metodlar:

1. “Təhlili Əsaslandırmaq”: Məqaləni romanın məzmununun üzərində bina etmək əhəmiyyətli olacaq. Ana fikirlərə və mühüm momentlərə yüksək dərəcədə diqqət yetirilməlidir.
2. “Nümunələndirmələr İstifadəsi”: Romanın müxtəlif hissələrindən nümunələr verərək ölümsüzlük anlayışının təsirini və inkişafını göstərmək əhəmiyyətli olacaq.
3. “Yazarın Baxış Nöqtəsinin Müzakirəsi”: Məqalədə yazarın mövzunu necə təqdim etdiyi və ölümsüzlük anlayışına necə yanaşdığı ətraflı şəkildə müzakirə olunmalıdır.

Məqalədə əldə etdiyiniz analizlərə əsasən romanın ölümsüzlük anlayışından nəticələrinizi təqdim etməlisiniz və bu nəticələri dərinləşdirməli və açıqlığa çatdırmaq üçün müzakirə etməlisiniz. Nəticələr, məqalənin başlıca vəziyyətini təşkil edəcək və oxuculara romanın ölümsüzlük anlayışı barədə əsərin analizi nəticələrinə dair bir baxış verməlidir. Bu nəticələr və müzakirələr, oxuculara romanın ölümsüzlük anlayışı barədə daha dərin bir anlayış verməyə kömək edəcəkdir. Müzakirələr əsasında, oxucular öz fikirlərinə daha da dəyərli bir şəkildə gələ bilirlər. Varlığın dözülməz yüngüllüyündən sonra “Ölümsüzlük” Kunderanın çex dilində yazdığı sonuncu romanıdır. Bu həm də Kunderanın Fransadakı ilk romanıdır. Orijinal mətn əvvəlcə yalnız orijinal mətndən əvvəl nəşr olunan fransızca tərcümə üçün istifadə edilmişdir. Tərcümənin orijinal mətnlə eyni dəyərə malik olduğu, Kunderanın fransız tərcüməçisi Eva Blochun işinə, ümumiyyətlə, əsərlərinin ingilis, italyan, ispan və alman dillərinə tərcümələrinə çox diqqətlə yanaşması qeyd edilir. Romandakı əsas personajlar iki bacı, Agnes və Lauradır. Agnes Paulun həyat yoldaşdır. Agnesin avtomobil qəzasında ölməsindən sonra Paul Laura ilə evlənilir. Ölümünə səbəb olan qəzadan əvvəl Agnes yavaş-yavaş dünyadan ayrılmağa başlayırdı, sanki başqasına yol vermək istəyirdi. Paul ilə evliliyi ilə Laura ölümündən sonra Agnesin yerini tutacaq. Kundera fərdin iki komponenti olacaq mənlik və mənlik obrazı arasındakı fərqləri göstərmək istəyir. Əgər mənlik fanidirsə, obraz da ölümsüzlüyə can atır. O, bu ölümsüzlük yarışının nümunələri üçün Avropa mədəniyyətindən istifadə etdi [2, s. 3]. Ölümsüzlük arzusu olan fərd özünü obyektə deyil, yalnız obraza həsr edəcək, çünki bu görüntü obyektədən daha reallaşmış. Ona görə də insan modellərin, ölməzliyə nail olmuş fərdlərin arxasınca düşür (Göte kimi) və sonra öz fərdiliyinə xor baxır. Çünki bir jesti nə fərdin mülkiyyəti, nə də onun yaradıcılığı (heç kim öz jestini yarada bilməz, tamamilə orijinal və yalnız özünə aid), hətta onun aləti hesab edə bilməz. ; bunun əksi doğrudur: bizi istifadə edən jestlərdir; biz onların alətləriyik, onların kuklları, təcəssümləriyik. Ölüm və ölümsüzlük bir-birindən ayrılmaz aşıq cütliyünü təşkil edən, üzü ölümlərin üzü ilə birləşən insan sağlığında ölməzdir. İnsan həyatına son qoya bilər. Amma o, ölməzliyinə son qoya bilmir. Heç bir şey, həqiqətən də, qeyri-düşüncəni əsaslandırmaq üçün nəzərdə tutulan arqumentdən daha çox düşüncə səyi tələb etmir. Başqalarını niyə və necə bezdirdiyimizi, onlara necə xoş davrandığımızı, onlara necə gülməli görünməyimizi heç vaxt öyrənmirik; öz obrazımız bizim üçün ən böyük sirrdir. Mən təsdiq etməyə cəsarət edə bilməyən ki, qeyri-müəyyənlik sənəti olmadan əsl erotikizm yoxdur; qeyri-müəyyənlik nə qədər güclü olarsa, həyəcan da bir o qədər çox olar. Düşünürəm, ona görə də mən diş ağrısını qiymətləndirməyən bir ziyalının ifadəsidir. Hiss edirəm, ona görə də mən bütün canlılara aid olan daha ümumi bir həqiqətdir. Mənliyin təməli fikir deyil, əzabdır, ən elementar hissdır. Əzab içində, hətta bir pişik də özünəməxsus və əvəzolunmaz özünə şübhə edə bilməz [1, s. 76]. Yol: insanın getdiyi torpaq zolağı. Yol cığırdan təkcə avtomobillə getdiyinə görə deyil, bir nöqtəni digərinə birləşdirən sadə xətt olduğuna görə fərqlənir. Yolun özlüyündə heç bir mənası yoxdur; yalnız birləşdirdiyi iki nöqtədə bir var. Yol kosmosa bir hörmətdir. Yolun hər bir hissəsi özlüyündə bir məna daşıyır və bizi dayanmağa dəvət edir. Yol kosmosun zəfərlə devalvasiyasıdır, bu gün insan hərəkətinə maneədən, vaxt itkisindən başqa bir şey deyil. Utanc, etdiyimiz bir günaha deyil, onu seçməmiş olduğumuz kimi hiss etdiyimiz alçaldılmaya və bu rüsvayçılığın hər yerdə görüldüyünə dair dözülməz hissələrə əsaslanır. Yaşamaq, orada xoşbəxtlik yoxdur. Yaşamaq: ağırlı nəfsini bütün dünyaya daşımaq. Amma olmaq, olmaq xoşbəxtlikdir. Olmaq: çeşməyə, kainatın isti yağış kimi endiyi daş hövzəyə çevrilməkdir. Bir

anı əbədiyyətə çevirməkdən, insanı zamandan və onun fasiləsiz hərəkətindən qoparmaqdan daha pis cəza, daha dəhşətli dəhşət yoxdur. Dəhşətdir, amma belədir: biz öz həyatımıza inzibati və ya polis anketlərinin gözü ilə baxmağı öyrənmişik. Yumor yalnız o yerdə mövcud ola bilər ki, insanlar hələ də nəyin vacib və nəyin vacib olduğu arasındakı sərhədi görürlər [1, s. 126]. Bu gün bu sərhəd fərqlənmir. Qadın qızarılanda gözəldir; bədəni, bu anda, ona aid deyil; o artıq ona nəzarət etmir; onun mərhəmətindədir! ah, öz bədəni tərəfindən zorlanan qadının tamaşasından gözəl heç nə yoxdur! Bu kitabda çox şey tapmaq olar. Ədəbiyyat tarixi ilə bağlı əks-səda var. Biz orada erotik varlığın hikməti adlandırma biləcəyimiz sərgini tapırıq. Müasirlikdə lövbəri parlaq şəkildə qeyd olunan personajlar vasitəsilə Qərbi sivilizasiyasının çiçəkləndiyi bütün hissələrin, bütün dəyərlərin dağılmasının sərgisi də var. Və orada tapdığımız hər şey bir-birinə o qədər yaxşı qarışdırılıb ki, siz orada sonsuza qədər itib gedirsiniz, böyük zövqlə acı ilə çalınırsınız. “Razı olmadığınız bir dünyada necə yaşayırırsınız? Kişilərin nə əzablarına, nə də sevinclərinə sahib çıxmadığı halda onlarla necə yaşamaq olar? Onlardan biri olmağı bilməyəndə? Romanın əvvəlindən bəri Kunderanın hovuzun kənarında təəccübləndirdiyi qadının vida jesti, Terezanın itini sığallayarkən nəticəsinin yalnız "Varlığın dözülməz yüngüllüyü"ndə eyni olacağını ifadə edə bilər və bəşəriyyətin iflasına uğrayacağını düşünərək onu tərk etməyə hazırdır, məsələn, "Onsuz da insanlardan uzaq olan Nitsşe, həm də bəşəriyyətin irəliyə doğru yürüşünü davam etdirdiyi yoldan sapıb. Üstəlik, müəllifin özünün etirafına görə, iki romanın adları bir-birini əvəz edir. Bəs ölümsüzlüyün bununla nə əlaqəsi var? Kundera təəssüfləndi ki, demək olar ki, bütün romanlar birbaşa sona aparacaq hərəkət birliyi qaydasına tabe olur. Onun üçün roman “velosiped yarışına yox, bir neçə yemək yediyi ziyafətə bənzəməlidir” buradakı yeməklər ölməzliyindən başqa orta heç nəyi olmayan personajlar, onların nəsilərə qoyub getdiyi obraz haqqındakı ekskursiyalardan ibarətdir: Höte, Bettina von Arnim, Hemingway, Rilke, Romain Rolland, Eluard, Soljenitsyn, həm də Miterrand, Cimmy Carter... və s. Lakin bu kənarlaşmalar kitabın yeddi hissəsindən ibarət olan süjetin əsas hissəsi ilə məharətlə əlaqələndirilir: üz, ölümsüzlük, mübarizə, homo sentimental, şans, dial, qeyd etmə, beləliklə, irəlilədikcə hekayəyə daha yaxşı uyğunluq gətirir. Hekayə, Agnes və bacısı Laura tərəfindən təəssüm etdirilən, onun "anlayışı sonsuzluqda itirilən yeganə və yeganə vəziyyəti" sorğu-sual edən, ölümə, sonra ölümsüzlüyə, daha sonra isə buna doğru addımlayan varlıq axtarışından ibarətdir. "mavi rənglə tam yoxluğun şəhəvətliliyi". Agnes və Laura bəşəriyyəti bütün digər personajların həvəslə düşdüyü iki kateqoriyaya bölən arxetiplərdir. “Laura; xəyallarla dolu başı göyə baxır. Lakin onun bədəni torpağa çəkilir. Agnes; onda bədəni alov kimi yüksəlir. Ancaq baş həmişə bir az aşağı qalır: yerə baxan skeptik baş”. Agnes Lauradan və bütün digərlərindən ona görə fərqlənir ki, sonuncular öz varlıqlarını yalnız başqalarının özləri haqqında olan və ölümsüzlüyün yalnız biri olacaq obraz vasitəsilə təsəvvür edirlər. Agnes üçün onun obrazı təsadüfi bir qəzadan başqa bir şey deyil və onun varlığını təmsil edə bilməz. Onun qeyri-adi təxəyyülü, bütün çatışmazlıqlardan və bütün münafiqliklərdən xilas olan dinc dünya arzusu atasının ona öyrətdiyi Hötenin bu şeirində təsvir olunur:

« Sur la cimes de tous les arbres

Tu sens

A peine un souffle ;

Les petits oiseaux se taisent dans la forêt.

Prends patience, bientôt

Tu te reposeras aussi. »

Bütün təpələrin üstündə sakitlik

Ağacların çətirləri üzərində

Sən eşidə bilməzsən

Hətta nəfəs almanı da

Quşlar meşədə susurlar.

Yalnız gözlə tezliklə

Sən də dincələrsən [1, s. 39]

Həmçinin, ondan axirətdə hansı formada davam etmək istədiyini və onu sevən birini orada tapmaq istəyəcəyini soruşan qərribə bir kişi sualına, o, cavab verir ki, daha istəmirəm. üzlü olmaq və tək qalmaq. Ölümsüzlük, ifrat, tamamilə zamansız, gözlənilməzliyə gedən dolambaçlı yolda insan ruhunu ən gizli və intim aspektində təsvir edir. O, bizi bu həyasızlığın haram olduğuna və bunun üçün heç bir səbəbin olmadığına daha yaxşı inandırmaq üçün bu həyasızlıqdan utanaraq, özümüzü ifşa etdiyimizi, özümüzü kəşf etdiyimizi, soyunduğumuzu seyr etməyə məcbur edir. Kunderanın personajların gündəlik həyat vəziyyətlərini əks etdirməsini və hadisələrin cərəyan etdiyi zaman bu əks etdirmələrin necə həyata keçirildiyini sevirəm. Həmişə çox sadə dillə bütün məsələni izah edir. Biz Kunderanın romanlarında tez-tez bizi bir az inandıracaq dərəcədə parlaq düşünən, amma sonunda yoldan çıxan bir personajla rastlaşırıq. Çox vaxt hekayə bir xarakterə bir neçə fərqli işıq salır. Maraqlı və əyləncəli yazıçılar haqqında tarixin səhifələri də var, məsələn, Hötenin Bettina ilə mübarizə apardığını göstərən (və Bettina bəzi romantik yazıçılar tərəfindən həqiqətən pərəstiş etdiyi üçün bu, daha əyləncəlidir). Bütün bunlar düşünmək üçün çox stimuldur. Amma kitab həm də çox təsir edicidir, məsələn, Agnesin atası ilə birlikdə xoşbəxt olduğu və atasının ona öyrətdiyi Hötenin məşhur şeirini oxuduğu dağlarda gəzinti kimi. Eyni şeir daha sonra, atasının ölümü zamanı qayıdır. Və sonra onun əsl mənasını anlayır. Öz kitabında yer alan Milan Kundera “Ölümsüzlük”də dostu professor Avenarius yazdığı roman haqqında danışır: “Yalnız bir müddət sonra sükutu Avenarius pozdu: “Dəqiq nə yazırsan?”

-- Bu, əlaqəli deyil.

-- Yazıq.

-- Niyə heyif? Bu bir şansıdır. İndi biz onu filmə, televiziya dramına və ya komik şeridinə çevirmək üçün yazıla biləcək hər şeyə özümüzü atırıq. Romanda vacib olan ancaq romanla deyilə bildiyindən, istənilən uyğunlaşmada yalnız əhəmiyyətsiz olan qalır. Bu gün hələ də roman yazacaq qədər dəli olan hər kəs, əgər onları qorumaq istəyirsə, elə yazmalıdır ki, onları uyğunlaşdırmaq mümkün olmasın, başqa sözlə desək, onlara deyilməsin [1, s. 351].

Bu qeydlər o qədər doğrudur ki, insan ölməzliyi asanlıqla deyə bilməz (nə də onu kinoya asanlıqla uyğunlaşdırmaq mümkün deyil). İlk baxışda aralarında heç bir əlaqəsi olmayan, lakin bir-birinə qarışan, bəzən heyrətləndirici və ya təsirli hekayələrlə dolu bir əsərdir. O, həm də personajların problemləri ilə bağlı - ünsiyyət, sevgi, ölümsüzlük, şəxsiyyət haqqında - aydın və izlənilməsi asan olan bir çox ideyaları inkişaf etdirməyi bacaran bir romandır [4, s. 1].

Struktur iki fərqli vaxtda baş verən bir-birini əvəz edən hekayələr təklif edir: əvvəlcə müasir yazı, ilk hekayə, sonra uzaq keçmişdən, alman şairi Hötenin hadisələrinin şərh. Hər iki hekayədə eyni mövzular keçirdiyi üçün bu quruluş zamanla bağlı gözəllik və varlıq anlayışını tətbiq edir. Bu dövr insan fəaliyyəti ilə kəsilmiş, təşkil olunmuş gündəlik həyat deyil. Bu, daha çox xronologiyası olmayan, xatirələrin şəkillər şəklində sıxlaşdığı yaddaş dövrüdür. Müasir povest, sonda onu dialoqa çevirmək və romanın paroksisimal məqamına çevirmək üçün bir Göte şeirini birləşdirir. Bütün zirvələrdə istirahət, təbiətin iştirakçısı olan Agnesin xronologiyasının ləğvində və qeyri-ciddilikdə, şüurun subyektivliyində varlığına çıxış əldə etdiyi an olur. Estetik axtarış və ekzistensial axtarış poeziyanın bu anında birləşərək dejavu təəssüratı yaradır. Deja-vudan qeyri-adiliyə qədər, professor Avenariusun hərəkətini və onun mətnin inkişafındakı əhəmiyyətini qiymətləndirmək lazımdır: rəvayətçinin marjinal və avtonom şəkildə hərəkət etdiyi görünən bu dostu, onun nəzarətindən kənarında romanın nümunə oxucusu olaraq önə çıxır. Empirist, obrazları dağdan, onun gecə fəaliyyəti və dünyaya aydın baxışı dastançını mütləq dilə sadıq olduğu halda gözəlliyin humanistləşdirilmiş tərifinə, nisbiləşdirilmiş tərifə doğru aparır. O, onu antropoloji sərhədlər daxilində, yəni oxucunun öz nitqinin bütünlüyünü qavramaq imkanları daxilində işləməyə məcbur edir. Digər tərəfdən, o, iki metafora tərifinin formalaşmasında az-çox birbaşa iştirak etməzdən əvvəl hekayəyə məntiqsiz bir məntiq təqdim edir: Agnesin varlığa çatdığı onu melanxolik oyunçu kimi, rəvayətçiyə və onun hekayə jestinə də uyğun bir metaforadır. (1 səh 291) Oyun, razılaşmadığımız bir dünyada yaşamağın qeyri-mümkünlüyünə bir həll yolu kimi çıxış edir. Mətnin müraciət etdiyi mövzular (essayə rəhbərlik edən əsaslar varlıq, gözəllik, zaman, obraz, erotizm, məhəbbətdir) hamısı ikili ziddiyyətlər sisteminə işlənmişdir. Beləliklə, onların hər biri ən azı iki fəlsəfi mənə ilə qütbləşir və iki personaj tərəfindən,

çox vaxt hekayənin iki səviyyəsində, buna görə də iki fərqli tarixi dövrdə təcəssüm olunur. Bununla belə, bir xarakter tarixin bu iki dövrünü əlaqələndirməyə və estetik və ekzistensial axtarışların uzlaşmasını həyata keçirməyə gəlir. Söhbət romanın mahiyyəti və funksiyası ilə bağlı diskursun yaranmasına üstünlük verməklə yanaşı, seksagenin jestinin erotizmini semiotizə edən Aqnesin sevgilisindən gedir. Bu mənada “Ölümsüzlük” romanın konsepsiyasını irəli sürməklə yanaşı, bir tərəfdən gözəlliyi və varlığı təyin etməyə çalışan, ölməzliyə münasibətində ifadə etdiyi roman kimi görünür. Roman sənəti, Kunderanın nöqtəyi-nəzərindən və onun esselərində söylədiklərinə uyğun olaraq, gözəlliyi varlıq və zamanla münasibətdə yenidən müəyyənləşdirməyə və adını dəyişməyə çalışmalıdır ki, beləliklə, dünyada həmin kollektiv yaddaş kimi çıxış etsin. Unudulma, gözəlliyin və varlığın unudulmasına qarşı mübarizə, sürət dünyasında ekzistensial riyaziyyata dair böyük bir kitab yazmaq arzusunda olduğunu deyən rəvayətçi öz mərcində uğur qazanır: mətnin ləng gedişi, hekayələrin bir-birini əvəz etməsi və onların müvafiq tarixi dövrləri kifayət qədər yaddaş zəhməti tələb edir ki, onun yalnız poetik gözəlliyi var. . Obrazın hegemonluğu ilə təmsil olunan müasirliklə üz-üzə qalan Aqnes obrazının öz varlığını axtaran köhnə dəbli cazibəsi, bəzi post-modern proseslərdən istifadə olunsa da, romana geriye baxan ləzzət verir. Kitabının 352-ci səhifəsində Kundera nadinliklə bizə etiraf edir ki, onun yazdığı (və oxuduğumuz kitab) “hesab oluna bilməz” və adi bir roman yazmaq özlüyündə məqsəddir. roman, onun hərəkət birliyi və əvvəllər deyilənlərə tam məna verəcək nəticəyə aparan yoludur. "Bu, darıxdırıcıdır" deyən dostu cavab verir [6, s. 4].

Oh yox! Bu, qətiyyən darıxdırıcı kitab deyil. Etiraf etmək lazımdır ki, müəllif hərdən bir az coşğunluqla hərəkət edir, təbii ki, ortaq tel bəzən qırılır, lakin Kundera oxucunu sevindirən aydınlığı ilə çoxsaylı orijinal düşüncələri ilə bizi ovsunlayır. İddia artıq kitabın adıdadır... Ölümsüzlük. Qısa başlıq, lakin çox maraqlıdır, çünki geniş imkanlar daşıyır. Cazibədar olmaq üçün bircə kəlmə kifayətdir və onun əhatə etdiyi bütün fəlsəfi sapmalarla oxumaq fikrindən daşınmır. Kundera heç bir əhəmiyyət vermədiyimiz əsəbi personajların portretini çəkməklə kifayətlənərək, bizə xatırlanmağa layiq olmayan heç nə öyrətmir, çünki gündəlik həyatımızda onlarla kifayət qədər rastlaşırıq ki, onları tapmaq istəmirik. “Ölümsüzlük” romanında tarixi şəxsiyyətlər haqqında müxtəlif hekayələr bir-birinə qarışmış, digərləri isə hekayənin ehtiyacları üçün icad edilmişdir. Kitabın əsas qövsü tamamilə Kunderanı çox təsirləndirən bir jestdən yaradılmış Agnes adlı qadına həsr olunub, bu jest onun bütün kitab boyu qulaqlarınızda səsləndirəcəyi jestdir. Qonşuda onun bacısı, həyatını ən böyüyü və müasirliyin, paradoksun çempionu, mühafizəkarlığı məhv edən Aqnesin əri Paulu kopyalamaqla keçirən isterik qadın Lauradır. Onlar nə edirlər? heç nə. Fauchonda alış-verişə gedirlər, boş dialoqlarla danışirlar, istəmədən sevişirlər. Digər qövsələrə aiddir: Ömrü boyu Bettina adlı qadını rədd edən Hötedir. Dramatik gərginlik romanın əsl lənətidir, çünki o, hər şeyi, hətta ən gözəl səhifələri belə dəyişdirir” (Məsələn, bir əl jestinin transsendent olduğunu iyirmi dəfə demək kimi). Birinci səhnə kitabın tonunu və ritmini təyin edir. Milan Kundera nəinki hər bir insanın xəyal etdiyi şeyləri ifrat məharətlə tədqiq etməyə çalışmır, o, onu obrazlaşdırır və poetik və məstədici şəkildə kontekstləşdirir. Onun romanının bütün yönləri ilə təsəvvürümüzü sulandıra biləcəyimiz bir roman / qısa hekayə olması əsəri olduqca müstəsna edir. Keçmişin indiki ilə ikisi arasındakı bağın ruhunu gəzməyə dəvət edən üslubla deyil, Kundera bizə xüsusilə demək olar ki, maddi cəhətdən ölməzliyi göstərir. Qeyri-mümkün bir şeydir və buna baxmayaraq, özümüzdən uzaqlaşmalı olduğumuz məkrli bir elektrik kimi bədənimizdən keçən ölümsüzlüyün həyəcanını hiss etmək imkanımız var. (1 səh 241) Hər bir personajda yaşanan ölümsüzlük hissi və ya onların təbii “ölümsüzlüyü” o qədər güclü və narahatedici bir məna kəsb edir ki, biz hətta nə dərəcədə ölümsüz bir şey qoya biləcəyimizi düşünürük. Bu sual televiziyanın və rəqəmsal görüntülərin ölümsüzlüyünə inamdan onsuz da əsəbiləmiş balaca zehnimizi əzablandırmağa davam edir. Roman nə qədər zəif olsa da, ölümsüzlüyün varlığının ən güclü mesajı olaraq qalır və Kundera bizi yumşaq bir şəkildə heç kimin ona heç bir şəkildə çata bilməyəcəyi fikrinə apararaq bizə xəbər verir. , gizlicə... Hələ indiyə qədər ünvanlanmamış düşüncə sahəsini açan sehrli kitabdır. Ölümsüzlük roman janrının dekonstruksiyasını digər Kundera romanlarından daha da irəli aparır — müəllif öz romanında cəzasız qalır, haqqında başqa yerdə yazdığı bəzi personajlarla görüşür, uzun hissələr hekayə ilə iç-içə olur, əsas Höte haqqında esse... Burada yenə də , hər bir fəslin fərqli formalarda eyni şəkildə ifadə olunan unikal ideya ilə səsləndiyi fikrinə həmişəkindən daha çox öyrəşmə-

lisen; bu, kitaba öz adını verən “ölümsüzlük”dən çox, təsvirdən çox deyil. Biz orada sosial şəbəkələr dövründə diqqəti yayındırmayan media, ünsiyyət, müasir narsisizmlə bağlı inkişafı tapacağıq (Sens tənqidi Kunderanın danışdığı əlavə ilə özünü təyin etməyin əla nümunəsidir) [1, s. 115].

YEKUN NƏTİCƏ

Əldə etdiyimiz analizlərə əsasən, "Ölümsüzlük" romanının ölümsüzlük anlayışı barədə yekun nəticələrə gəldik:

1. “Ölümsüzlüyün Təsviri”: Roman, ölümsüzlüyü yalnızca maddi bir vəziyyətdən çox, ruhani, mədəni və fəlsəfi bir məsələ kimi təsvir edir. Karakterlər ölümsüzlüyü əsasən yaşamlarında bir iz qoyma və ruhlarında davam etdirilən bir növ mənəvi ölümsüzlük kimi arayış edirlər.
2. “Düşünmə tərzii”: Yazar, ölümsüzlüyün sadəcə ölməmək, əksinə, yaşamın anlamını, insanın varoluş mənasını və qiymətini anlamağa çalışmaq kimi daha dərin bir məna daşdığını vurğulayır. Roman, ölümsüzlük axtarışının insanın iç dünyasını dəyişdirən, onun fikirlərini və dəyərlərini yenidən qiymətləndirən bir proses olduğunu göstərir.
3. “İronik nəticələr”: Karakterlərin ölümsüzlük arayışı və bu arayışın getirdiyi ironik nəticələr, romanın əsas motivlərindən biridir. Ölümsüzlük axtarışının paradoksal məzmunu, karakterlərin nəticələri və onların bu arayışla bağlı müşahidələri oxuculara düşündürücü bir təfəkkür mühitində çatışır.
4. “Romanın Mesajları”: "Ölümsüzlük" romanı, ölümsüzlük arayışının özündəki insan mədəniyyəti və varoluşçu suallar barədə müsbət və çox tərəfli bir mesaj verir. Yazar, ölümsüzlüyün insanın yaşamına və varoluşuna dair əhəmiyyətli suallar ortaya qoyan bir məqam olduğunu vurğulayır. Bu nəticələr bizi "Ölümsüzlük" romanının ölümsüzlük anlayışının zənginlik və məzmununu daha yaxşı anlamağa vadar edir və oxuculara romanın təfəkkür etdirici tərzii ilə bağlı daha dərin bir anlayış verir.

ƏDƏBİYYAT

1. Milan Kundera – “Ölümsüzlük” Bakı: Qanun nəşriyyatı, – 2014
2. <https://www.ceylanmumoglu.com/az/article/milan-kundera-olumsuzluk>
3. <https://kitap.yazarokur.com/olumsuzluk>
4. Baldick, Chris. The Oxford Dictionary of Literary Terms. Oxford University Press, – 2008.
5. Kundera, Milan. The Art of the Novel. Translated by Linda Asher. Harper & Row, – 1986.
6. Banerjee, Maria Nemcova. "The Existential Paradox of Immortality in Kundera's Novels." Studies in Twentieth Century Literature, – 1992, 16 (1), – p. 21-32.
7. Baranczak, Stanislaw. "Fiction with a Conscience." The New Republic, – 1991, 204 (13), – p. 36-38.
8. Ambrosio, Francis J. "Time, Immortality, and the Novel: Kundera's Vision." Philosophy and Literature, – 1989, 13 (2), – p. 258-270.
9. <https://constellation.uqac.ca/763/>
10. https://az.wikipedia.org/wiki/Milan_Kundera
11. <https://www.idefix.com/yazar/milan-kundera/s=217186>

THE CONCEPT OF IMMORTALITY IN MILAN KUNDERA'S NOVEL "IMMORTALITY"

Sh.E. Umudova

The feeling of love instills in all of us the illusion of false perception. Milan Kundera's first novel, Immortality, published in France, takes the reader into the fascinating thought of love, the meaning of life, death and, of course, immortality. This book, published in 1990, is still extremely relevant. It is almost impossible to generalize immortality. To simplify many things, there are two stories that take place at the same time: the story of Agnes, Paul and Laura in 20th century France, and the story of Goethe and Bettina von Arnim in Germany in the late 18th century. Milan Kundera

is a French writer of Czech origin. He emigrated to France in 1975 and became a French citizen on July 1, 1981. He wrote his first books in Czech, but now uses French. In 2001, he received the Grand Prize for Literature of the French Academy for all his works. *Immortality* was published in 1990. This is his last book in Czech. Milan Kundera is one of the most interesting and widely read writers at the turn of the XX-XXI centuries. "*Immortality*" is his most well-thought-out and at the same time the most mysterious novel that has become a bestseller of intellectual prose. He enchants readers with the variety of styles, the complexity of feelings and the thoughts of the heroes. The great Goethe talks to Hemingway. Bettina von Arnim seeks eternity with her extraordinary feelings for the genius Goethe, realizes that Anyes, who has lived a happy family life for twenty years, wants to be alone after death, and the old lady in a swimsuit gently gestures to the young and beautiful woman - all behind time and space the author watches carefully. It is as if he has a magic glass in his hand, running around the circle with delicate movements and rough thoughts, work, worries, illusions of special love and feelings, illuminating one and the main part of the human heart behind this glass - immortality.

Keywords: *Immortality, Existence, Love, Novel, Eternity, Death, Individuality, Modernity, Innovation, Dualism*

КОНЦЕПЦИЯ БЕССМЕРТИЯ В РОМАНЕ МИЛАНА КУНДЕРЫ «БЕССМЕРТИЕ»

Ш.А. Умудова

Чувство любви вселяет во всех нас иллюзию ложного восприятия. Первый роман Милана Кундеры «Бессмертие», изданный во Франции, увлекает читателя в пленительные мысли о любви, смысле жизни, смерти и, конечно же, бессмертии. Эта книга, вышедшая в 1990 году, до сих пор чрезвычайно актуальна. Почти невозможно обобщить бессмертие. Чтобы упростить многие вещи, есть две истории, которые происходят одновременно: история Агнес, Поля и Лауры во Франции 20-го века и история Гёте и Беттины фон Арним в Германии в конце 18-го века. Милан Кундера — французский писатель чешского происхождения. Он эмигрировал во Францию в 1975 году и стал гражданином Франции 1 июля 1981 года. Свои первые книги он написал на чешском языке, но теперь использует французский. В 2001 году он получил Гран-при по литературе Французской академии за все свои произведения. *Бессмертие* было опубликовано в 1990 году. Это его последняя книга на чешском языке. Милан Кундера – один из самых интересных и читаемых писателей рубежа XX-XXI веков. «Бессмертие» — его самый продуманный и в то же время самый загадочный роман, ставший бестселлером интеллектуальной прозы. Он очаровывает читателей разнообразием стилей, сложностью чувств и мыслей героев. Великий Гёте беседует с Хемингуэем. Беттина фон Арним ищет вечности своими необыкновенными чувствами к гениальному Гёте, понимает, что Аньес, двадцать лет живущий счастливой семейной жизнью, хочет после смерти остаться один, и старушка в купальнике нежно жестикулирует юному и прекрасному женщина - за всем, что находится за временем и пространством, внимательно следит автор. Он как будто держит в руке волшебное стекло, бегущее по кругу с нежными движениями и грубыми мыслями, трудами, заботами, иллюзиями особой любви и чувств, освещая за этим стеклом одну и главную часть человеческого сердца - бессмертие.

Ключевые слова: *Бессмертие, Существование, Любовь, Роман, Вечность, Смерть, Индивидуальность, Современность, Инновации, Дуализм*